

Samrådsredogörelse Program för Konsthallen 15 i stadsdelen Djurgården, Dp 2018-00710

Innehåll

Sammanfattning	1
Bakgrund.....	2
Programmets syfte och huvuddrag	2
Hur programsamrådet bedrivits	4
Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden.....	4
Allmänt om förslaget och utvecklingen	4
Kulturmiljö	5
Gator och trafik	6
Teknisk försörjning.....	7
Hälsa och säkerhet	7
Miljö- och klimataspekter	7
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	7
Inkomna synpunkter	8
Statliga och regionala myndigheter och förbund	8
Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar	11
Övriga remissinstanser	12
Sakägare enligt fastighetsförteckning	13
Övriga, ej sakägare	14

Sammanfattning

Programmet syftar till att pröva förutsättningarna för utveckling av verksamheten inom Konsthallen 2 utifrån tre exploateringsscenarier, ett huvudalternativ och två sekundära alternativ. Ett nollalternativ har också utretts. Programmet utreder påverkan på platsens kulturvärden, särskilt med avseende på att området är del av riksintresset för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården och riksintresset Nationalstadsparken. Huvudalternativet innebär att stora delar av fastighetens bebyggelse rivs. Fastigheten är bebyggd med en

Stadsbyggnadskontoret

Fleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
stockholm.se

byggnad från 1880-talet och en byggnad från 1920-talet. Förslaget innebär att större delen av 1880-talsbygganden rivs men att byggnadens fasad mot gatan eventuellt kan bevaras. En ny byggnad med större byggnadshöjd uppförs bakom den bevarade eller återuppförda gatufasaden. Förslaget innebär vidare att byggnaden från 1920-talet rivs men att dess fasader bevaras och omgestaltas mot Djurgårdsvägen.

Programmet syftar vidare till att pröva användningen hotellverksamhet med publika bottenvåningar, museum, restaurang och utbildning.

Programmet sändes ut på samråd 2018-12-19 – 2019-01-30. Under samrådet har 62 yttranden inkommit. Flertalet remissinstanser är negativa till programförslaget och framför synpunkter i sak, framför allt vad gäller påverkan på kulturmiljön. De flesta sakägare och övriga boende som framfört synpunkter önskar att byggnaden inte ska rivas och att ingen påbyggnad ska ske.

Med anledning av de synpunkter som framförts under program-samrådet bedömer stadsbyggnadskontoret att programförslaget inte är möjligt att genomföra. Stadsbyggnadskontoret föreslår att projektet ändrar inriktning så att byggnaderna inom Konsthallen 15 utvecklas för besöksverksamhet utan att de förvanskas interiört eller exteriört. I det fortsatta arbetet föreslås att pröva en bygggrätt som ger förutsättningar för permanenta bygglov för glashuset och förrådsbyggnaden i Konsthallen 2. En sammankoppling i gatunivå mellan Konsthallen 2 och 15 föreslås också prövas. Kontoret avser utreda möjligheterna att göra en interiör tillgänglighetsanpassning av Konsthallen 15 för offentlig verksamhet.

Kontoret föreslår också att planarbetet fortsättningsvis inriktas mot att utreda möjligheten att utveckla hotellverksamheten inom Hasselbacken genom att möjliggöra flera bygggrätter på tomten. Pop House äger tomträtten till Hasselbacken.

Kontorets sammanfattande bedömning är att de inkomna synpunkterna föranleder en ny inriktning för projektet.

Bakgrund

Programmets syfte och huvuddrag

Planprogrammets syfte var att i ett tidigt skede pröva förutsättningarna för utveckling av verksamheten inom Konsthallen 2. Programmet prövar förutsättningarna för utveckling av verksamheten inom Konsthallen 2 utifrån tre exploateringsalternativ, ett huvudalternativ och två sekundära alternativ. Ett nollalternativ har också utretts.

Programmet utreder påverkan på platsens kulturvärden, särskilt med avseende på att området är del av riksintresset för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården och riksintresset Nationalstadsparken. Huvudalternativet innebär att stora delar av fastighetens bebyggelse rivs. Fastigheten är bebyggd med en byggnad från 1880-talet och en byggnad från 1920-talet. Förslaget innebär att större delen av 1880-talsbygganden rivs men att byggnadens fasad mot gatan eventuellt kan bevaras. En ny byggnad med större byggnadshöjd uppförs bakom den bevarade eller återuppförda gatufasaden. Förslaget innebär vidare att byggnaden från 1920-talet rivs men att dess fasader bevaras och omgestaltas mot Djurgårdsvägen.

I programmet redovisades ett förslag till utveckling av fastigheten Konsthallen 15 m.fl. på Djurgården. Programmet var på samråd 19 december 2018 till 30 januari 2019. Under samrådet hade remissinstanser, sakägare, allmänhet, organisationer och intressegrupper möjlighet att framföra sina synpunkter på förslaget. Programskedet innebar en möjlighet för staden att på ett tidigt stadium pröva frågor om svåra avvägningar mellan motstående intressen.

Programmet syftade också till att pröva användningen hotellverksamhet med publika bottenvåningar, museum, restaurang och utbildning.

Miljöbedömning

Stadsbyggnadskontoret bedömer att detaljplanens genomförande kan antas medföra sådan betydande miljöpåverkan som åsyftas i PBL 4 kap 34§ eller MB 6 kap 11§ att en miljöbedömning behöver göras. Miljöbedömningen belyser framför allt konsekvenser avseende påverkan på riksintresse för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården samt Kungliga Nationalstadsparken. Andra aspekter som beskrivs är påverkan på intilliggande enskilt byggnadsminne. Förslaget har bedömts i huvudsak genom att beskriva programmets påverkan, effekt och konsekvens för kulturmiljön. Vidare har ett nollalternativ beskrivits som redogör för miljöns sannolika utveckling om förslaget ej genomförs. Miljöbedömningen beskriver dessutom effekter och konsekvenser av ytterligare två alternativ.

Bedömningsgrunder är främst relationen till befintlig lagstiftning. Som stöd för bedömningen redovisas fotomontage som visar de föreslagna ändringarna från ett antal vyer som har bedömts som relevanta. Åtgärder som föreslås för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan har beskrivits.

Hur programsamrådet bedrivits

Programsamråd pågick under perioden 2018-12-19 – 2019-01-30. Information om samrådet skickades ut enligt sändlista till remissinstanser och berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen. Samrådsförslaget visades i Tekniska Nämndhuset, samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner. Annonser om programsamråd och samrådsmöte publicerades i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet onsdag 19 december 2018. Samrådsmöte hölls 2019-01-16 i Tekniska Nämndhuset där ca 40 personer närvarade.

Ämnesvisa synpunkter och stadsbyggnadskontorets ställningstaganden

Nedan redovisas ämnesvis de synpunkter som inkom under programsamrådet. Avsändare till yttrandena är uppdelade i *remissinstanser, sakägare enligt fastighetsförteckningen* och *övriga*.

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Östermalms stadsdelsnämnd och Rådet till skydd för Stockholms skönhet anser att man bör gå vidare med nollalternativet.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet framför att glastillbyggnaden inom Konsthallen 2 inte bör permanentas. Rådet framhåller att staden inte bör bidra till ökat markutnyttjande på en fastighet vars detaljplan inte ens är tio år gammal. *BRF Konsthallen 14* anser att inte glastillbyggnaden ska permanentas med hänvisning till att den indragna gården ska kompensera för den trädgård som fanns på den rivna Lindgården.

Djurgården Lilla Värtans miljöskyddsförening undrar hur Pop House kommit fram till förslaget med påbyggnader och nya källare i tre våningar.

Flera *övriga* är kritiska till att Pop House önskar utveckla sin verksamhet. En förening är kritisk till att få men stora aktörer som breder ut sig i denna del av Djurgårdsstaden. En person anser att det speglar en tragisk utveckling i Stockholm idag där makt och pengar styr stadsbyggnationen och rivningar av kulturskatter sker. En person framför att ABBA-museet är för dominerande och att byggnaden borde flyttas till annan plats. Flera *övriga* framför att det är skandalöst att Lindgården revs. En person anser att den bör byggas upp igen.

Föreslagen markanvändning

Östermalms stadsdelsnämnd framför att det är viktigt att utveckla Evenemangsparken så att denna kan behålla sin attraktivitet. Nämnden ställer sig tveksam till att hotellverksamhet stärker evenemangsparkens värden.

Kulturnämnden har ingen erinran mot ändrad användning i linje med den fördjupade Översiktsplanen för Nationalstadsparken.

Samfundet S:t Erik framhåller att den föreslagna verksamheten rimmar med intentionerna för evenemangsparken, förutsatt att de går att inrymma i befintliga byggnader.

Kulturmiljö**Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse**

Flera remissinstanser, sakägare och övriga framför att en rivning och uppbyggnad av befintliga fasader riskerar att påtagligt skada riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården. Detsamma gäller förslaget att riva befintliga byggnaders stommar. Även den föreslagna påbyggnaden riskerar att medföra påtaglig skada på riksintresset. Förändringarna som föreslås bedöms innebära skada på det historiska landskapets kulturvärden i Nationalstadsparken och strida mot översiktsplanens riktlinjer.

Länsstyrelsen framför att eftersom anläggningen ligger dikt an byggnadsminnet på grannfastigheten Konsthallen 14, krävs hänsyn så att byggnadsminnets kulturhistoriska värden inte minskar. Frågan behöver utredas och godkännande av länsstyrelsen erfordras.

Kulturförvaltningen skriver i sitt yttrande att förslaget bedöms strida mot flera paragrafer i PBL samt översiktsplanens riktlinjer.

Kungliga Djurgårdens förvaltning framför att föreslagna verksamheter vore av stort värde för den fortsatta utvecklingen av området som besöksmål. Förvaltningen anser dock att konsekvenserna för dokumenterade kulturhistoriska värden blir stora, genom att aktuella byggnader i princip rivs med undantag för fasaderna. Däremot anser KDF att föreslagen påbyggnad av huvudbyggnaden är förenlig med dess kulturhistoriska värden. KDF föreslår vidare att för att möjliggöra en utveckling av föreslagna verksamheter utan äventyrande av kulturhistoriska värden skulle perspektivet kunna vidgas till kringliggande fastigheter. Man frågar sig om en tillbyggnad av Hasselbacken skulle kunna rymma någon/några av de funktioner som det aktuella förslaget vill tillgodose.

Remissinstanser och övriga påpekar att förslaget strider mot gällande tomträttsavtal. *Djurgårdens hembygdsförening och Förbundet för Ekoparken* framför att den nuvarande fastighetsägaren var fullt medveten om gällande villkor i samband med förvärvandet av byggnaderna, som 1990 av dessa skäl överläts vederlagsfritt till föregående ägare mot avtal om byggnadernas restaurering. Föreningarna framför att de kan acceptera nya hotellrum över mark med bevarade ytterväggar, volymer och återställda fasader men att ett villkor är att de ursprungliga väggmålningarna i 1920-talshuset bevaras.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att verksamheten behöver kunna utvecklas utan att befintliga byggnader rivs.

Flera övriga framför att de återstående kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna i området/kvarteret bör återställas.

Djurgården Lilla Värtans miljöskyddsförening framför att källarvåning bör tillåtas om det kan genomföras utan att fasaden behöver rivas och utan att grundvatten eller större träd riskerar att skadas.

Kulturmiljö

Remissinstanser och övriga framför att föreslagna förändringarna innebär ett radikalt ingrepp i en småskalig och känslig bebyggelsemiljö. Förslaget bedöms innebära förlust av miljöns värden vilket man menar innebär stora negativa konsekvenser och förvanskning av bebyggelseområdet.

Fornlämningar

Det bör enligt *länsstyrelsen* tydliggöras att inför schaktning kan ett eventuellt tillstånd komma att villkoras med arkeologiska åtgärder.

Gator och trafik

Biltrafik

BRF Konsthallen 14 framför att trafikförhållandena och den dåliga framkomligheten i området medför att någon ökning av verksamheten inte bör planeras.

Spåranläggning och spårvagnstrafik

Trafikförvaltningen (TF) lyfter i sitt yttrande frågor av teknisk karaktär under genomförandet. Man önskar att det tas fram en riskanalys för grundläggningsarbeten och hur dessa påverkar

spåret. TF framför att kostnader som uppstår för TF på grund av intrånget ska bäras av exploatören.

Teknisk försörjning

Fjärrvärme

Stockholm Exergi framför att det finns fjärrvärmeledningar i område som måste beaktas.

Energiförsörjning

Ellevio framför att förstärkningar av elnätet genomförs i anslutning till planområdet. Ellevio menar att en ny nätstation behövs om programmet genomförs. Vidare framförs samråd behöver ske om lokalisering samt att åtgärder i befintliga anläggningar utförs efter beställning och bekostas av beställaren.

Avfallshantering

Stockholm vatten och avfall AB framför att det är viktigt att säkerställa framkomlighet, angöring och tillgänglighet för hämtfordon samt dimensionering av avfallsutrymmen. De påpekar att alla verksamheter som riskerar att släppa ut mer fett än vad normalt hushållavloppsvatten innehåller måste ha en typgodkänd fettavskiljare.

Hälsa och säkerhet

Ras och skred

Länsstyrelsen framför att staden behöver klarlägga geotekniska sakfrågor såsom ras, skred och översvämning till planskedet.

Miljö- och klimataspekter

Miljökvalitetsnormer för vatten

Länsstyrelsen framför att staden behöver göra en beskrivning av recipientes status, miljöproblem och miljökvalitetsnormer samt bedöma hur planens genomförande påverkar recipienten och möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

De inkomna synpunkterna visar att remissinstanser, sakägare och övriga är kritiska till rivning och uppbyggnad av befintliga fasader liksom att helt utplåna befintliga byggnaders stommar. Även mot den föreslagna påbyggnaden framförs det stark kritik. De flesta remissinstanser, sakägare och övriga anser att den föreslagna användningen kan vara lämplig förutsatt att den kan inrymmas i befintliga volymer.

Med anledning av de synpunkter som framförts under program-samrådet bedömer stadsbyggnadskontoret att programförslaget inte är möjligt att genomföra. Stadsbyggnadskontoret föreslår att projektet ändrar inriktning så att byggnaderna inom Konsthallen 15 utvecklas för besöksverksamhet utan att de förvanskas interiört eller exteriört. I det fortsatta arbetet föreslås att pröva en bygggrätt som ger förutsättningar för permanenta bygglov för glashuset och förrådsbyggnaden i Konsthallen 2. En sammankoppling i gatunivå mellan Konsthallen 2 och 15 föreslås också prövas. Kontoret avser utreda möjligheterna att göra en interiör tillgänglighetsanpassning av Konsthallen 15 för offentlig verksamhet.

Kontoret föreslår också att planarbetet fortsättningsvis inriktas mot att utreda möjligheten att utveckla hotellverksamheten inom Hasselbacken genom att möjliggöra flera bygggrätter på tomten. Pop House äger tomträtten till Hasselbacken.

Kontorets sammanfattande bedömning är att de inkomna synpunkterna föranleder en ny inriktning för projektet. Nästa steg i planprocessen är att ta fram samrådshandlingar. Frågor av teknisk karaktär såsom avfallshantering, geoteknik, miljö kvalitetsnormer för vatten med mera kommer att utredas i kommande skede.

Inkomna synpunkter

Nedan redovisas en sammanfattning av inkomna synpunkter. För yttrandena i sin helhet hänvisas till planakten för projektet, dnr 2018-00710. Planakten för ärendet finns tillgänglig i Tekniska Nämndhuset på Fleminggatan 4.

Statliga och regionala myndigheter och förbund

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen bedömer att föreslagen utformning av planen inte tillgodoser riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken avseende kulturmiljö. Frågor rörande miljö kvalitetsnormer för vatten enligt 5 kap. miljöbalken behöver redovisas liksom frågor som rör risk för

att bebyggelsen blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet avseende geotekniska aspekter och avseende risken för översvämning.

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen att rivning och uppbyggnad av befintliga fasader liksom att helt utplåna de befintliga byggnadernas stommar riskerar att påtagligt skada riksintresset för kulturmiljö Stockholms innerstad med Djurgården. Även föreslagen påbyggnad med en våning riskerar att medföra påtaglig skada på riksintresset, då en sådan skulle minska förståelsen för den ursprungliga bebyggelsen och dess funktion. Ett bevarande av enbart fasaden skulle minska förståelsen för byggnadens autenticitet och därmed riskera att påtagligt skada riksintresset.

Länsstyrelsen bedömer också att de förändringar som föreslås riskerar att innebära skada på det historiska landskapets kulturvärden i Nationalstadsparken. I stadens fördjupade översiktsplan för Nationalstadsparken sägs att evenemangsparken har lång hävd och kan utvecklas, men planen fastslår också att områdets karaktär och kulturhistoriska värden ska bevaras. I detta fall skadas de kulturhistoriska värdena i och med att kulturhistoriskt värdefull bebyggelse rivs. Länsstyrelsen bedömer att det historiska landskapets kulturvärden skadas om föreslagen påbyggnad förverkligas, och om befintlig bebyggelse på fastigheten Konsthallen 15 rivs. Det som sägs i texten ovan om riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården angående bevarande av enbart fasaden som kuliss, gäller även avseende nationalstadsparken.

Inför planskedet behöver staden göra en beskrivning av recipientens status, miljöproblem och miljökvalitetsnormer samt bedöma hur planens genomförande påverkar recipienten och möjligheten att uppnå miljökvalitetsnormerna. Dagvattenhanteringen behöver resultera i att föroreningsbelastningen minskar jämfört med dagsläget. Stockholms stad har tagit fram en åtgärdsnivå för dagvattenrening som innebär att dagvatten från hårdgjorda ytor vid ny- och större ombyggnation ska fördröjas och renas i hållbara dagvattensystem. Systemen ska dimensioneras med en våtvolym på 20 mm och ha en mer långtgående rening än sedimentation. Oftast så utgör åtgärdsnivån lägsta nivå för vad som krävs för att uppnå en minskning av utsläppen.

Planhandlingarna behandlar inte geotekniska säkerhetsfrågor såsom ras, skred och översvämning. Dessa frågor behöver klarläggas i planskedet för att visa att föreslagen markanvändning är lämplig.

Eftersom att anläggningen ligger dikt an till den byggnadsminnesmärkta byggnaden på fastigheten Konsthallen 14, krävs hänsyn så att inte byggnadsminnets kulturhistoriska värden minskar. Länsstyrelsen bedömer att det krävs en utredning som säkerställer att skador inte uppstår på byggnad och yttermurar på fastigheten Konsthallen 14 som är skyddade enligt byggnadsminnesbeslut 1994-01-13, (dnr 221-1993-16974). Utredningen ska godkännas av Länsstyrelsen.

Planområdet ligger inom fornlämningsområde RAÄ103:1 där kulturlager och bebyggelselämningar från medeltid och framåt kan påträffas. I samrådshandlingen framgår att det krävs tillstånd från Länsstyrelsen enligt 2 kap kulturmiljölagen inför schaktning, grävning och andra markingrepp. Det bör även tydliggöras att ett eventuellt tillstånd kan komma att villkoras med arkeologiska åtgärder.

Storstockholms lokaltrafik (SL)

SL framför att det innan arbeten påbörjas skall samordning ha skett med TF:s utsedda produktionssamordnare och överenskommelser träffats gällande omhändertagande av risker, fastställande av kontroller och kravställning samt begränsningar. Alla kostnader som uppstår för TF på grund av intrånget ska bäras av exploatören. SL:s föreskrifter ska följas. Anläggningen som byggs ska utformas så att ingen elsäkerhetsplanering krävs vid underhåll av denna. Utrymme ska också finnas för åtkomst så att TF kan underhålla spåranläggningen. Exploatören ska ta fram redovisning för hur dagvattnet är tänkt att hanteras. Dagvatten ska alltid ledas bort från spårområdet. Innan arbetet startar ska exploatören ta fram riskanalys för grundläggningsarbeten och hur dessa påverkar spåret. Exploatören ska ange avståndet mellan spårområde och planerad byggnad, utbredningen av nödvändiga entreprenadarbeten för att möjliggöra uppförandet av byggnaden samt arbetsområde. Placering av etableringsobjekt, såsom byggnadsdel, bodar och upplag, ska godkännas av TF. Tillfällig upphängningsanordning för kontaktledning krävs under byggnationen som ersätter nuvarande fästen i fasad och stolpar för att senare återställande. Projektering skall utföras av SL godkänd kontaktledningsprojektör. Fästen för upphängning av kontaktledning i ny fasad säkerställas så att fullgod förankring erhålles i samtliga punkter.

Storstockholms Brandförsvär

Ingen erinran.

Trafikverket

Ingen erinran.

Kommunala nämnder, bolag och förvaltningar

Lantmäterimyndigheten

Ingen erinran.

Östermalms stadsdelsnämnd

Stadsdelsnämnden anser att det är viktigt att utveckla

Evenemangsparken så att denna kan behålla sin attraktivitet.

Nämnden betonar samtidigt vikten av att hänsyn tas till områdets

kulturhistoriska värden för att bibehålla områdets karaktär och

särdrag. Nämnden ställer sig tveksam till att hotellverksamhet

stärker evenemangsparken värden och framhåller att nollalternativet

bör fördjupas för att möjliggöra en utveckling av musei-,

utbildnings-, och restaurangverksamheter och samtidigt säkerställa

de kulturhistoriska värdena. Nämnden vill även att de gröna

kvalitéerna i området stärks.

Nämnden gjorde också ett särskilt uttalande där de skriver att

verksamheten behöver kunna utvecklas men att detta bör ske utan

att befintliga byggnader rivs.

Även S och V anmälde ett särskilt yttrande där de tydligt tar

ställning för bevarandet av fastighetens kulturhistoriska värden och

mot uppförandet av fejkade 1800-talshus.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har inga synpunkter på

programförslaget då det främst påverkar kulturhistoriska värden på

Djurgården. De miljö- och hälsofrågor som miljöförvaltningen lyft i

miljö- och hälsounderlaget för planen kommer enligt

programhandlingarna att utredas i det fortsatta planarbetet.

Exempelvis kommer det att upprättas en plan för hur provtagning

ska ske av eventuella jordmassor som flyttas från planområdet. Det

kommer också att göras en hydrogeologisk undersökning under

planskedet för att utreda eventuell påverkan på grundvattnet.

Kulturnämnden

Kulturnämnden är positiv till en utveckling av området

Evenemangsparken på Västra Djurgården som förhåller sig varsamt

till den unika kulturhistoriska miljön. Förvaltningen har ingen

erinran mot en ändrad användning i linje med den fördjupade

översiktsplanen för Nationalstadsparken. Kulturförvaltningen ser att

det finns vissa möjligheter till mindre ombyggnader och varsamma

förändringar av fastigheten Konsthallen 1 5. Föreliggande förslag,

som skulle innebära stora sprängningar samt total eller delvis

rivning av byggnaderna bedöms dock strida mot PBL 2 kap 6 §, 8 kap, 13, 14 och 17 §§, 9 kap 35 §, översiktsplanens riktlinjer, nationalstadsparkens bestämmelser och gällande tomträttsavtal samt innebära risk för påtaglig skada på riksintresset Stockholms stad med Djurgården.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Skönhetsrådet ställer sig negativa till programförslaget i sin helhet och anser att det inte kan ligga till grund för fortsatt planering. Rådet delar helt slutsatserna i miljökonsekvensbeskrivningen och anser att endast nollalternativet är möjligt att utveckla. Rådet anser inte heller att glastillbyggnaden av Konsthallen 2 bör permanentas. Man framhåller att staden inte bör bidra till ökat markutnyttjande på en fastighet vars detaljplan inte ens är tio år gammal.

Samfundet S:t Erik

Samfundet S:t Erik avstyrker planförslaget. Samfundet delar miljökonsekvensutredningens bedömning att planförslaget är oacceptabelt. Samfundet menar också att även om de för förändring föreslagna grönklassade byggnaderna i sig inte är helt omistliga, så har de betydande miljöskapande värden som delar av Södra Djurgårdens sammantagna omistliga helhet. Slutligen framhåller Samfundet S:t Erik att den föreslagna verksamheten rimmar med intentionerna för evenemangsparken, förutsatt att de går att inrymma i befintliga byggnader.

Fastighetskontoret

Fastighetskontoret motsätter sig den föreslagna omgestaltningen av byggnaderna då de anser att stora kulturhistoriska värden går förlorade med de föreslagna åtgärderna.

Region Stockholm, Trafikförvaltningen

Trafikförvaltningen framför sina krav gällande kostnader, säkerställande av utrymme och åtkomst för spåranläggningen, elsäkerhetsplanering, hantering av dagvatten och fästen för upphängning av kontaktledning.

Övriga remissinstanser

Stockholm Vatten och Avfall AB

Ingen erinran avseende vattenfrågor.

När det gäller avfall framhåller SVOA att det är viktigt att säkerställa framkomlighet, angöring och tillgänglighet för

hämtfordon samt dimensioneringen av avfallsutrymmen. Man förordar även att det i fastigheten möjliggörs för matavfallsinsamling och fastighetsnära insamling av förpackningar. De påpekar också att alla verksamheter som riskerar att släppa ut mer fett än vad normalt hushållsavloppsvatten innehåller måste dessutom ha en typgodkänd fettavskiljare installerad för att förhindra att fett släpps ut i avloppsnätet.

Ellevio AB

Ellevio framför att man genomför förstärkningar av elnätet fram till området. Man påtalar också att om programmet genomförs innebär det behov av en ny nätstation och att kontakt med Ellevio Lokalnät för samråd bör ske för lokalisering. Slutligen framför Ellevio att åtgärder i Ellevios befintliga anläggningar utförs efter beställning till Ellevio samt bekostas av beställare.

Stockholm Exergi

Stockholm Exergi anför att de har ledningar för fjärrvärme inom området som måste beaktas. Behöver ledningar flyttas krävs framförhållning. Gällande undermarksanläggningar har de ingen erinran.

Sakägare enligt fastighetsförteckning

Statens fastighetsverk (SFV)

SFV framför att man i grunden är positivt till att utveckla året-runt-verksamheter på Djurgården men avstyrker förslaget med hänvisning till att förslaget i handlingarna bedöms "strida mot översiktsplanens riktlinjer, nationalstadsparkens bestämmelser, riksintresset Stockholms stad med Djurgården, plan- och bygglagen samt gällande skyddsföreskrifter som finns i nu gällande tomträttsavtal. Programförslaget bedöms sammanfattningsvis medföra betydande miljöpåverkan med avseende på påverkan på kulturmiljö."

Kungliga Djurgårdens förvaltning (KDF)

KDF framför att föreslagna verksamheter vore av stort värde för den fortsatta utvecklingen av området som besöksmål. Förvaltningen anser dock att konsekvenserna för dokumenterade kulturhistoriska värden blir stora, genom att aktuella byggnader i princip rivs med undantag för fasaderna. Däremot anser KDF att föreslagen påbyggnad av huvudbyggnaden är förenlig med dess kulturhistoriska värden.

KDF föreslår vidare att för att möjliggöra en utveckling av föreslagna verksamheter utan äventyrande av kulturhistoriska värden skulle perspektivet kunna vidgas till kringliggande

fastigheter. Man frågar sig om en tillbyggnad av Hasselbacken skulle kunna rymma någon/några av de funktioner som det aktuella förslaget vill tillgodose.

Övriga, ej sakägare

Djurgårdens hembygdsförening (DHF) och Förbundet för Ekoparken

I ett gemensamt yttrande från DHF och Förbundet för Ekoparken framförs att ett återställande av de återstående kulturhistoriska byggnaderna på Konsthallen 15 måste genomföras i så stor utsträckning som kan göras. Båda föreningarna motsätter sig kraftfullt rivning av också de återstående kulturhistoriskt värdefulla husen, även om de skulle komma att ersättas av kopierade fasader. Byggnaderna utgör enligt föreningarna en mycket betydelsefull del av den historiska miljön vid Djurgårdsstaden och Allmänna gränd.

Föreningarna påpekar vidare att marken fortfarande ägs av Stockholms stad och är sedan 1990 upplåten till fastighetsägaren under särskilda villkor i tomträttsavtal mellan Stockholms stads fastighetskontor och dåvarande ägare som bland annat reglerar att byggnaderna inte får rivas. Den nuvarande fastighetsägaren var enligt författarna till yttrandet, fullt medveten om gällande villkor i samband med förvärvandet av byggnaderna, som 1990 av dessa skäl överläts vederlagsfritt till föregående ägare mot avtal om byggnadernas restaurering. Föreningarna vill också understryka att begränsningen av det nuvarande hotellets storlek är en följd av länsstyrelsens undanröjande av bygglov för en större planerad hotellbyggnad då denna stora volym ansågs utgöra en skada på det kulturhistoriska riksintresset.

Hembygdsföreningen och förbundet för Ekoparken framför att de kan acceptera inrättande i byggnaderna av nya hotellrum över mark med bevarade ytterväggar, volymer och återställda fasader, då husens inre är kraftigt förändrade. De anser att ett villkor dock bör vara att de ursprungliga väggmålningarna en trappa upp i 1920-talshuset bevaras.

Djurgården - lilla värtans miljöskyddsförening (DLV)

DLV förespråkar i sitt yttrande en varsam renovering av stenhuset för att återskapa förlorade inre miljöer och byte av fönster och dörrar men som även i mindre omfattning tillåter den sökta användningen ,dock ej källare. För träbyggnaden på hörnet bör de förvanskade fasaderna återställas. Källarvåning bör tillåtas om det kan genomföras utan att fasaden behöver rivas och utan att grundvatten eller större träd riskeras skadas

DLV undrar hur Pop House kommit fram till förslaget med påbyggnader och nya källare i tre våningar. Pop House har för två år sedan övertagit Cirkus med den nya teaterutbyggnaden på andra sidan Djurgårdsvägen och DLV anser att man bör utreda om det är bra att det är få men stora aktörer som brer ut sig i denna del av Djurgårdsstaden.

(CFP)

CFP har sänt in två väsentligt likalydande yttranden där han skriver att han finner det häpnadsväckande och chockerande att Stockholms Stad inlett en process som kan innebära rivning av de två grönklassade byggnaderna, särskilt med bakgrund av att den värdefulla Lindgården revs 2011. Han skriver vidare att det finns en stark opinion mot förslaget och att det är sorgligt att ett popbolag med en drivande musiker kan få initiera en sån destruktiv plan. Författaren till yttranden menar också att det speglar en tragisk utveckling i Stockholm idag där makt och pengar styr stadsbyggnationen just nu, där rivningar av kulturskatter sker. CFP framför att rivning av restaurang Linden och Sommarpaviljongen ska stoppa snarast och att dessa byggnader istället ska renoveras varsamt.

(MW)

MW framför att en utvidgning av ABBA-museet och Pop House Hotel vid Allmänna gränd på Djurgården är destruktivt och att det endast är Björn Ulveaus som vinner på projektet. Vidare anser MW att staden svek när man gav rivningstillstånd för stora delar av Lindgården på den tomt där ABBA-museet i dag står i all sin misspdynd. Nu hotas inte bara Kungliga Djurgården utan även hela riksintresset enligt MW. För att undvika onödigt jobb och onödiga kostnader för skattebetalarna är det enligt MW lika bra att stoppa projektet omedelbart.

(JH)

JH framför att han inte vill att 1800-tals huset restaurang Linden rivs och att han inte vill att man bygger i Nationalparken på Djurgården. JH framför att den har ett kulturhistoriskt värde som är viktigt att bevara och att Djurgården ska bevaras som det är.

(DB)

DB anser att museet bör expandera inom befintliga lokaler. Vidare anser DB att existerande bebyggelse inte skall rivs eller förvanskas utan återställas enligt gällande detaljplan. Han framför att man inte följt de restriktioner som funnits och att detta bör åtgärdas omgående. Slutligen framför DB att det är illa nog att Lindgården revs efter stadens misskötsel av ärendet.

(UJ och TH)

UJ och TH motsätter sig rivning och ombyggnad av de återstående kulturhistoriskt värdefulla husen tillhörande den tidigare Lindgården-restaurangen, även om de skulle komma att ersättas av kopierade fasader. Husen utgör enligt UJ och TH en mycket betydelsefull del av den historiska miljön vid Djurgårdsstaden och Allmänna gränd och de pekar också på att förslaget innebära skada på kulturvärden i Nationalstadsparken med mera. Författarna till yttrandet önskar istället att befintliga byggnader restaureras, om behov så föreligger på ett pietetsfullt och kulturhistoriskt korrekt vis.

(JD)

JD protesterar mot planerade rivningar och nybyggnadsplanerna. Han framför att det är fel att en enskild persons ekonomiska intressen ska medföra att gamla, historiskt värdefulla hus ska rivas. Det som uppnås enligt JD är enbart av intresse för en mycket begränsad mängd människor. JD menar att det som förloras är för evigt förlorat: byggnader som vittnar om hur gränden en gång växte fram och att miljön kring nöjesparken kommer att bli utarmad på kultur.

(MS)

MS anser att aktuella byggnader ska restaureras och bevaras för kommande generationer. Hon framför också att ABBA är alldeles för stort och dominerande och att byggnaden borde flyttas till en annan plats i staden. Slutligen framför MS att restaurangen Lindgården kan byggas upp igen.

(GW)

GW framför att planprogrammet ha mött omfattande kritik varför han anser att saken måste beredas vidare. Han anser också att exploateringen är väl kraftigt dimensionerad och att varje planåtgärd här bör avvakta vad som beslutas beträffande Skeppsholmsviken då ärendena bör ses i ett sammanhang. I ett senare inkommet yttrande undrar GW om Aaquraiatomten är del av det ärendet eller i vilket skede den planen ligger.

(JN)

JN framför att hon inte förstår hur man överhuvudtaget kan komma på tanken att riva 130 åriga K märkta hus i Nationalstadsparken. Hon undrar också varför staden inte säger nej direkt.

(AEM)

AEM vill uppmana Stockholms stad att stoppa dessa planer och arbeta för att bevara våra kulturmiljöer och värna våra kulturvärden. Hon framför också att hon anser att privata intressen inte ska få förstöra denna fantastiska kulturmiljö.

(TL)

TL motsätter sig bestämt att berörda byggnader rivs eller att annan åverkan görs på ytterligare en av de vackra och kulturellt viktiga byggnaderna på Djurgården.

(RN)

RN motsätter sig en rivning av berörda byggnader.

Bostadsrättsföreningen Konsthallen 14

Bostadsrättsföreningen framför att med liggande förslag till utveckling av Konsthallen 15 föreligger det en uppenbar risk för skador på den byggnadsminnesförklarade byggnaden Konsthallen 14. Då förslaget bedöms strida mot plan- och bygglagens krav på varsamhet och förvanskningförbud till förlust för hela området anser föreningen att den föreslagna byggnationen på Konsthallen 15 ej bör genomföras. Föreningen anser också att det tillfälliga bygglovet för glastillbyggnad på Konsthallen 2 omvandlas till permanent bör avstyrkas mot bakgrund av att den indragna gården på hotellbyggnaden skall kompensera för den trädgård som fanns på den rivna Lindgården. Slutligen framför bostadsrättsföreningen att trafikförhållanden och den dåliga framkomligheten utanför Pop House Hotel och Abba museet gör att någon ökning av verksamheten inte bör planeras.

(TZ)

TZ motsätter sig rivning av befintliga hus och tar upp rivningen av Lindgården som ett sorgligt exempel. Han framför följande: ”Riv allt och bygg betong och glas eller riv inget. Att placera in dessa eviga fyrkanter av betong och glas mitt i gamla fina idyller - nej nej nej.” TZ uttrycker misstro mot hur staden hanterar protesakter men ser det dock som positivt att projektet med Nobelhuset har lagts ned.

(PN)

PN framför att det vore dels ett fruktansvärt kulturbrott att riva dessa två byggnader mitt emot Gröna Lund. Han framför att dessa hus tillhör vår gemensamma historia och ska inte få rivas av en privat intressent som bara vill tjäna på att bygga ett sk Pop up hus. Vidare anser han att dessa byggnader är djupt förknippade med

Gröna Lund och alla annan bebyggelse runt omkring och skulle skapa ett modernistiskt sår.

I ett senare inkommet yttrande jämför PN projektet med rivningen av Astoria på Nybrogatan. Han anser att ingen, varken privatperson eller företag, ska kunna tjäna pengar på att riva kulturhistoriskt värdefulla byggnader. PN framför slutligen att det har rivits allt för mycket i Stockholm under 1900 talet och att det måste bli ett stopp.

(GD)

GH motsätter sig utbyggnaden av ABBA - museet så som planerna föreligger. Hon påpekar att Djurgården tillhör riksintresset Stockholms innerstad och har högt skyddsvärde och anser att Allmänna gränd måste skyddas från på byggnader och förändringar som stör och förändrar den kulturhistoriskt värdefulla miljön.

(MM)

MM är kritisk till programförslaget och framför att han anser att den potentiella kommersiella tillväxten inte kompenserar för den kulturhistoriska förlust som projektet medför i sitt ingrepp på stadsbilden.

(RA)

RA vill i sitt yttrande uppmana stadsbyggnadsnämnden att så snart som möjligt avsluta planerna på att utveckla ABBA The Museum med restaurang och Pop House Hotel inom Konsthallen 15. Hon hänvisar till att den miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som konsultbolaget WSP redovisar talar emot allt sunt förnuft att fortsätta planerna då det planprogrammet bedöms strida mot översiktsplanens riktlinjer, nationalstadsparkens bestämmelser, riksintresset Stockholms stad med Djurgården, plan - och bygglagen samt skyddsföreskrifter som finns i nu gällande tomträttsavtal. Ras mening är att endast nollalternativet kan accepteras.

(EA)

EA protesterar mot att ge rivningslov åt en grönklassificerad byggnad med stort kulturhistoriskt såväl som estetiskt värde för att ge plats för ett privat vinstdrivande intresse.

(ED)

ED önskar att de nya rivningsplanerna på Djurgården och medförande "modernisering" och kapitalisering av Stockholms miljö och historia stoppas. Vidare undrar hon om inte Djurgårdsförvaltningen något att säga till om bevarande av den historiska miljö som ännu finns kvar.

(BJ)

BJ framför att han anser att man inte ska få påverka känsliga och kulturtäta platser i staden bara för att man har pengar. Han anser att den formella makten har släppt taget och springer med i samförståndets anda. BJ anser att ABBA-museet kan ha tillfört något till staden men att museet inte har bidragit till att försköna miljön på Djurgården. Han anser också att museet i större uträkning tycks dra till sig den kategori människor som inte kan uppskatta den unika miljön i omgivningen, och som stundtals beter sig störande för andra i närheten.

Vidare undrar BJ om ABBA-museet fick byggas utan analys av samtliga fattbara konsekvenser för omgivningen. JB ställer sig kritisk till beslut tagna av stadsplanerare och politiker. Han beskriver hur restaurang Blå Porten har påverkats negativt av ABBA-museet genom en utescen på gården. Restaurangen blev också störd av en berg-och-dalbana som Gröna Lund placerat bakom Liljevalchs.

JB framför att spektakulära byggnader kan uppföras på platser där de ger ett positivt bidrag men inte förstör våra historiebemängda områden som finns kvar. Han skriver att försäljningen av Lindgården till privata intressen med löfte om renovering var naiv och klantig och att manipulation och korruption låg bakom. Han framför vidare att byggnaden revs och man byggde ABBA-museet på den platsen och att det är en förskräcklig historia om offentlig inkomtenens.

(CP)

SP framför att det är orimligt att tillåta rivning av historiskt intressanta kulturbyggnader för att låta Gröna Lund expandera.

(KB)

KB framför att hon är arg och ledsen över rivningar av kulturminnen och fantastisk äldre arkitektur i Stockholm och önskar att man ser till andra intressen än de ekonomiska. Vidare framför hon att många vill bo i ett Stockholm som värnar om sin historia och sina äldre byggnader, och att de är ovärderliga och går aldrig att ersätta.

(TG)

TG vädjar om att inte riva fler kulturhistoriskt värdefulla hus. Han framför att Stockholms identitet behöver värnas liksom kulturhistoriska miljöer och att enskilda ekonomiska intressen inte ska medföra att rivningar och förändringar tillåts. Han pekar vidare

på att kulturhistoriska miljöer som Gamla Stan har högst besöksfrekvens och är helt omöjliga att återskapa. Slutligen framför TG att det finns gott om betong/glas bunkrar som kan rivas och en nybyggnation där kan omöjligt bli fulare och opersonligare än nuvarande.

(KF)

KF önskar att restaurang Linden inte rivs! Hon framför att Björn Ulvaeus tvivelaktiga argument för att riva och bygga nytt för sin ägda verksamhet är ointressanta. Vidare frågar sig KF varför inte Stockholm kan göra som flera städer i det gamla Centraleuropa, Warszawa, Prag, Budapest och restaurera och bevara det gamla men gärna rusta upp! Slutligen anser hon att det inte behövs fler själlösa, moderna byggnader

(KF)

KF önskar att kulturarvet bevaras och att det inte ska rivas fler äldre byggnader nu. Han framför också att miljön kring Gröna Lund är känslig och exploatering bör ske försiktigt, absolut inte genom rivning av äldre hus.

(NL)

NL vill göra allt för att de aktuella husen inte ska rivas. Han anser att det är det unika inslaget av trähus på Djurgården som gör att platsen håller sin karaktär och sannerligen är helt fantastiskt. Han framför också att det är mycket folk där idag på grund av de fina trähusen, om man tar bort dessa kommer området förlora sin charm och attraktion. Abba huset som redan står där idag, är enligt NL ett bra exempel på hur man kan förstöra en fin omgivning med bara enstaka tråkiga, billiga hus med lådform (som dessutom inte är speciellt miljövänliga eftersom de inte håller så länge!). Som boende Stockholm och någon som tycker mycket om att promenera kring Djurgården hoppas KF att husen inte rivs och att området får behålla sin charm till nästa generationer också.

(HS)

HS anser att det är jättesorgligt att frågan överhuvudtaget kommer upp om rivning av gamla fina byggnader i vår fina stad. Han anser att man bör bevara alla gamla byggnader som går att bevara, det är ju därför vår huvudstad fortfarande är så vacker. Han skriver att det är så mycket fin känsla samt historia i varje gammal byggnad som fortfarande står kvar i vår vackra stad.

(OF)

OF motsätter sig planprogrammet. Han anser att staden har ansvar för att våra barn skall få se och besöka vårt kulturarv och att man inte ska riva byggnader.

(CF)

CF anser att man inte ska riv inte fler gamla byggnader, utan bevara Djurgårdens gamla hus. Hon framför att det är så sorgligt när mäktiga och rika människor tillåts förstöra för majoriteten. Hon anser att det bara är en liten klick som vill riva och att det är som med Nobelbygget som stoppades till slut. Vidare framför hon att det går att utveckla staden och bygga nytt, men inte genom att riva kulturarvet och skapa fula lådor som ersättare. Staden blir anonym enligt CF.

(CAA)

CAA framför att ha inte tror att ett ABBA-museum kommer locka besökare i framtiden. Han anser att det är väldigt tråkigt att staden tillåter att det rivs sådana här gamla byggnader. CAA framför att Djurgården är starkt förknippad, speciellt detta område, med dess gamla byggnader. Han framför vidare att spara en fasad är på senare år ett försök att blidka Stockholms invånare men ger privata intressen övertag mot invånarnas åsikter så som skedde på Nybrogatan. Att behålla enbart fasader är enligt CAA, just vad det låter, en fasad. Det finns ingen substans eller verklig historia bakom skalet, anser CAA.

(KG)

KG skriver i sitt yttrande att det är med bestörtning hon nås av nyheten att det finns planer på rivning av Konsthallen 15 på Djurgården. Hon framför att hon trodde att Djurgården var skyddad. Vidare framför hon att dessa hus är grönklassade. Hon hoppas att Stadsbyggnadskontoret tar hänsyn till kulturarvet och avslår rivningsbegäran. Det är inte rimligt att kommersiella intressen efter eget huvud skall få gå fram med grävskoporna i känsliga områden, skriver KG.

(AK)

AK framför i sitt yttrande att rivningen av Lindgården är bland de största skandaler som skett i Stockholms moderna historia. Att på minsta sätt ens antyda för skövlarna att detta ej var en engångsfadäs vore en än värre skandal, enligt AK. Han skriver att vid mångmiljonvite skall de återställa fastigheten i fint kulturhistoriskt skick.

Föreningen Östermalm

Föreningen Östermalm anser att förslaget leder till betydande påverkan på kulturmiljön och att förslaget därför inte bör genomföras. Enligt föreningens uppfattning kan inte fastighetsägarens intressen sägas vara så starka att de får uppväga de kulturhistoriska värden som går förlorade. Föreningen menar att det är skillnad på förslaget om utvidgning av Gröna Lund och

Konsthallen 15 då Gröna Lund är ett mycket omtyckt etablissemang, men trångt, och en utvidgning är befogad. Föreningen framför också att i det projektet behöver ingenting rivas, inga kulturhistoriska värden går förlorade även om miljön naturligtvis påverkas och därför har man inte invänt mot det. Föreningen Östermalm menar att fallet med Konsthallen 15 är annorlunda då allmänintresset är begränsat, även om ABBA-museet i och för sig har publikt intresse. Det tycks snarare handla om att utvidga hotellet och restaurangverksamheten, enligt Föreningen Östermalm. Föreningen anser att husen i stället bör bevaras och rustas upp, såväl exteriört som interiört. Inga rivningar och inga påbyggnader bör enligt föreningen ske. Däremot har Föreningen Östermalm inget att invända mot att de upprustade och bevarade husen på något sätt kopplas till verksamheterna i ABBA-museet om fastighetsägaren så önskar. Detta bör, enligt föreningen vara möjligt utan de omfattande kulturhistoriskt negativa förändringar som föreliggande program innebär.

Maria Sahlstrand
planchef

Martina Norrman
stadsplanerare